

Euroopan yhteisöjen virallinen lehti

ISSN 1024-302X

C 12

44. vuosikerta

15. tammikuuta 2001

Suomenkielinen laitos

Tiedonantoja ja ilmoituksia

<u>Ilmoitusnumero</u>	Sisältö	Sivu
	I <i>Tiedonantoja</i>	
	Neuvosto	
2001/C 12/01	Toimenpideohjelma tuomioiden vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen toteuttamisesta siviili- ja kauppaoikeuden alalla	1
2001/C 12/02	Toimenpideohjelma rikosoikeudellisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemiseksi	10

FI

I

(Tiedonantoja)

NEUVOSTO

Toimenpideohjelma tuomioiden vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen toteuttamisesta siviili- ja kauppaoikeuden alalla

(2001/C 12/01)

Amsterdamin sopimuksella sisällytettiin Euroopan yhteisön perustamissopimukseen uusi IV osasto, joka käsittää yksityiskohtaiset määräykset siviilioikeudellisesta yhteistyöstä.

Tampereella 15. ja 16. lokakuuta 1999 kokoontuneessa Eurooppa-neuvostossa haluttiin antaa pontta tälle yhteistyölle ja asettaa sille tarkat suuntaviivat: "Tehostettu oikeudellisten päätösten ja tuomioiden vastavuoroinen tunnustaminen ja vaadittava lainsäädännön lähentäminen parantaisivat viranomaisten välistä yhteistyötä ja yksilön oikeuksien oikeudellista suojaa". Siellä hyväksyttiin vastavuoroisen tunnustamisen periaate, josta olisi tultava "oikeudellisen yhteistyön peruskivi sekä yksityisoikeudellisissa että rikosasioissa unionissa".

Siviilioikeuden osalta Tampereen Eurooppa-neuvosto suositti yhä vähentämään "välivaiheita, jotka ovat yhä edellytyksenä päätösten ja tuomioiden tunnustamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi pyynnön vastaanottavassa valtiossa". "Ensi vaiheessa olisi poistettava nämä välivaiheen menettelyt vähäisiä kuluttaja- ja kaupallisia vaatimuksia koskevien ratkaisujen osalta sekä tiettyjen perheoikeudellisissa asioissa (esim. elatusvaateista ja tapaamisoikeudesta) annettujen tuomioiden osalta. Nämä päätökset tunnustettaisiin sellaisinaan kaikkialla unionissa ilman välivaiheen käsittelyä tai ilman että täytäntöönpanosta voidaan perustellusti kieltäytyä. Tähän voitaisiin liittää tiettyjä siviiliprosessioikeutta koskevia vähimmäisvaatimuksia".

Eurooppa-neuvosto kehotti neuvostoa ja komissiota hyväksymään vuoden 2000 loppuun mennessä toimenpideohjelman vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen toteuttamiseksi ja lisäsi, että "tässä ohjelmassa olisi myös aloitettava eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen ja niiden prosessioikeudellisten seikkojen käsittely, joiden osalta yhteiset vähimmäisvaatimukset katsotaan tarpeellisiksi, jotta helpotettaisiin vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden keskeisiä oikeusperiaatteita noudattaen".

Brysselissä 27. syyskuuta 1968 tehdyssä yleissopimuksessa vahvistetaan jäsenvaltioiden kesken noudatettavat säännöt tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla. Tuota yleissopimusta on muutettu useasti uusien valtioiden liittyttyä Euroopan yhteisöön⁽¹⁾, ja sitä ollaan parhaillaan muuntamassa asetukseksi⁽²⁾.

(1) Brysselin yleissopimuksen konsolidoitu versio on julkaistu EYVL:ssä C 27, 26.1.1998.

(2) Asetusta on tapana kutsua Bryssel I -asetukseksi.

Yhteisön muita merkittäviä saavutuksia alalla ovat ns. Bryssel II -asetus tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja yhteisten lasten huoltoa koskevista asioista sekä asetus maksukyvyttömyysmenettelyistä⁽¹⁾.

Periaate tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla ei siis ole uusi jäsenvaltioiden kesken. Kuitenkin sen toteutuminen on tähän mennessä ollut rajoitettua kahdesta keskeisestä syystä. Ensinnäkään voimassa olevien oikeusvälineiden soveltamisalaan eivät kuulu useat yksityisoikeudelliset asiat. Tämä koskee mm. aviosuhteeseen perustumattomia perherakenteita sekä aviovarallisuussuhteita ja perintöasioita.

Toisena syynä on, että nykyiset säädökset sisältävät edelleen tiettyjä esteitä oikeuden päätösten vapaalle liikkuvuudelle. Välivaiheen menettelyjä jossain jäsenvaltiossa annetun päätöksen täytäntöönpanemiseksi toisessa jäsenvaltiossa pidetään yhä liian hankalina. Tulevalla Bryssel I -asetuksella ei saada poistettua kaikkia tuomioiden vapaan liikkuvuuden esteitä unionista, vaikka sillä muutetaan ja yksinkertaistetaan päätösten vastavuoroista tunnustamista ja täytäntöönpanoa.

Aiheesta keskusteltiin oikeus- ja sisäasiainministerien epävirallisessa kokouksessa Marseillessa 28. ja 29. heinäkuuta 2000.

Tässä toimenpideohjelmassa vahvistetaan lopulliset tavoitteet ja välitavoitteet vastavuoroisen tunnustamisen toteuttamisen valmistelulle unionissa tulevina vuosina. Siinä suositellaan toimenpiteitä, joilla voidaan helpottaa niin taloudellisten toimijoiden toimintaa kuin kansalaisten jokapäiväistä elämää.

Ohjelmaan sisältyy toimenpiteitä, jotka koskevat jossain jäsenvaltiossa tehtyjen päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa toisessa jäsenvaltiossa. Tämä edellyttää yhdenmukaisten oikeudellista toimivaltaa koskevien sääntöjen antamista, kuten on jo tehty Brysselin yleissopimuksessa ja Bryssel II -asetuksessa. Tämä ohjelma ei vaikuta lainkaan valmistelutyöhön muilla siviilioikeudellisen yhteistyön aloilla, esimerkiksi lainvalinta-asioissa. Lainvalintasääntöjen yhdenmukaistamistoimilla, jotka voidaan joskus sisällyttää samoihin säädöksiin kuin tuomioistuinten toimivaltaa ja tuomioiden tunnustamista sekä täytäntöönpanoa koskevat säädökset, voidaan edistää päätösten vastavuoroista tunnustamista.

Valittuja toimia toteutettaessa otetaan huomioon muissa kansainvälisissä järjestöissä hyväksytyt tai neuvoteltavana olevat oikeusvälineet.

Ohjelman laatimiseksi on sovittu seuraavasta menettelytavasta:

- määritetään alat, joilla parannuksia tarvitaan,
- arvioidaan, minkälaiset parannukset ovat mahdollisia, kuinka ne toteutetaan ja minkälaisia vaikutuksia niillä on,
- päätetään parannusten toteutusvaiheista.

I VASTAVUOROISEN TUNNUSTAMISEN ALAT

konkurssi, sosiaaliturva ja välimiesmenettely. Vuoden 1968 yleissopimuksen korvaavan uuden Bryssel I -asetuksen soveltamisala pysyy samana.

TILANNEKATSAUS

Perusasiakirjana on vuoden 1968 Brysselin yleissopimus, joka käsittää kaikki siviili- ja kauppaoikeuden alat paitsi ne, jotka on nimenomaan jätetty sopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Ne nimetään sopimuksessa tyhjentävästi: luonnollisten henkilöiden oikeudellinen asema, oikeuskelpoisuus tai oikeustoimikelpoisuus, aviovarallisuussuhteet, perintö ja testamentti,

Muut oikeusvälineet: Brysselin yleissopimusta täydentävät oikeusvälineet eivät vielä kata kaikkia tuon vuonna 1968 tehdyn sopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jätettyjä aloja.

⁽¹⁾ Neuvoston asetukset (EY) N:o 1347/2000 ja (EY) N:o 1346/2000, 29.5.2000 (EYVL L 160, 30.6.2000).

Bryssel II -asetusta, joka annettiin 29. toukokuuta 2000, sovelletaan avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömmäksi julistamista koskeviin siviiliprosesseihin sekä puolisoitten yhteisten lasten huoltoa koskeviin siviiliprosesseihin edellä tarkoitettujen avioliitto-oikeuden alaan kuuluvien kanteiden yhteydessä.

Seuraavat tilanteet eivät siis kuulu minkään jäsenvaltioiden kesken sovellettavissa olevan oikeusvälineen soveltamisalaan:

- tietyt avioero- tai asumusero-oikeudenkäyntiin liittyvät seikat, jotka eivät kuulu Bryssel II -asetuksen soveltamisalaan (erityisesti lasten huoltoa koskevat päätökset, joilla muutetaan avioeron tai asumuseron yhteydessä tehtyjä päätöksiä)
- aviosuhteeseen perustumattomat perherakenteet
- aviovarallisuussuhteet
- testamentti ja perintö.

Maksukyvyttömyysmenettelyistä 29. toukokuuta 2000 annettua asetusta sovelletaan velallisen maksukyvyttömyydestä johtuvaan kaikkia hänen velkojaan koskevaan menettelyyn, jossa velallinen menettää osittain tai kokonaan määräysvallan omaisuuteensa ja jossa määrätään selvittäjä⁽¹⁾.

EHDOTUKSET

A VOIMASSA OLEVIIN OIKEUSVÄLINEISIIN TOISTAISEKSI KUULUMATTOMAT ALAT

Parannukset ovat välttämättömiä erityisesti perheoikeuden alalla. Oikeusvälineitä laaditaan seuraavilla kahdella alalla:

1 **Kansainvälinen toimivalta sekä tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano seuraavilla aloilla: aviovarallisuussuhteiden purkaminen, avoparien eron varallisuusoikeudelliset seuraukset ja perintöasiat**

Aviovarallisuussuhteet ja perintöasiat olivat jo joulukuussa 1998 hyväksytyin Wienin toimintasuunnitelman ensisijaisten toimien joukossa. Aviositeen löyhymisen tai purkautumisen vuoksi puolisoitten eläessä tai jommankumman kuoltua tehtyjen päätösten taloudelliset vaikutukset ovat kiistatta erittäin merkittäviä Euroopan oikeusalueen toteutumisen kannalta. Tässä yhteydessä olisi mahdollisesti tehtävä ero aviovarallisuussuhteiden ja perintöä koskevien asioiden välillä oikeusväli-

neiden laatimiseksi. Siksi selvitetään aviovarallisuussuhteiden ja perintöasioiden keskinäistä yhteyttä jäsenvaltioiden lainsäädännössä.

Käsitellään myös avoparien eron varallisuusoikeudellisia seurauksia, jotta voitaisiin tarkastella perheoikeuden alan varallisuuskysymyksiä kokonaisuudessaan.

2 **Kansainvälinen toimivalta sekä tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano lasten huollon alalla ja muihin kuin varallisuuskysymyksiin liittyvissä kysymyksissä avoparien erotessa**

a) *Aviosuhteeseen perustumattomat perherakenteet*

Bryssel II -asetuksen soveltamisalaa on täydennettävä nykyisen yhteiskunnallisen tilanteen huomioon ottamiseksi: pareja muodostuu yhä useammin ilman aviosuhteiden solmimista, ja avioliiton ulkopuolella syntyvien lasten määrä kasvaa merkittävästi.

Tämän uuden yhteiskunnallisen tilanteen vuoksi Bryssel II -asetuksen soveltamisalaa on laajennettava, mahdollisesti erillisellä välineellä, erityisesti päätöksiin, jotka käsittelevät avopariin lasten huoltoa.

b) *Muut huoltopäätökset kuin ne, joilla muutetaan avioeron tai asumuseron yhteydessä tehtyjä päätöksiä*

Bryssel II -asetuksen määräykset koskevat vain avioliittoasiain käsittelyyn liittyviä päätöksiä. Koska niiden jälkeen tehdään usein muita merkittäviä avio- tai asumuseron yhteydessä tehdyissä päätöksissä määrättyjä huoltoon liittyviä ehtoja mahdollisesti muuttavia päätöksiä, on tärkeätä, että Bryssel II -asetuksen määräykset toimivallasta sekä tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta koskisivat myös niitä. Tämän on koskettava niin avio- kuin avopareja koskevia asumuseropäätöksiä.

Uusilla aloilla, joilla ei vielä ole lainkaan säännöksiä, on suunniteltujen oikeusvälineiden soveltamisalan arvioimiseksi syytä tarkastella jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön sekä voimassa olevien kansainvälisten välineiden tilannetta.

B VOIMASSA OLEVIIN OIKEUSVÄLINEISIIN JO KUULUVAT ALAT

On tehostettava nykyisten menettelyjen toimivuutta vähentämällä tuomioistuinten päätösten vapaan liikkuvuuden esteitä tai poistamalla ne. Tampereen päätelmissä viitataan yleisesti koko siviilioikeuden alaan, mutta korostetaan myös, että ensin

(1) Soveltamisalaan eivät kuulu maksukyvyttömyysmenettelyt, joiden kohteena on vakuutus- tai luottolaitos, sijoituspalveluyritys, jonka tarjoamiin palveluihin liittyy sivullisten varojen tai arvopapereiden hallintaa, taikka yhteissijoitusyritys.

olisi poistettava välivaiheen menettelyt kaupan ja kuluttajaoikeuden alan vähäisten vaatimusten osalta sekä tiettyjen perheoikeuden alan oikeudenkäynneissä (esim. elatusvaateista ja tapaamisoikeudesta) annettujen tuomioiden osalta.

Kyse on siis kahdesta keskeisestä alasta: toisaalta perheoikeudesta, erityisesti tapaamisoikeudesta ja elatusvaateista, ja toisaalta kauppaoikeudellisista ja kuluttajansuojakysymyksistä. Näitä aloja pidetään ensisijaisen tärkeinä.

1 Tapaamisoikeus

Ranska on jo tehnyt aloitteen eksekvatuurimenettelyn poistamisesta pantaessa täytäntöön Bryssel II -asetuksen soveltamisalaan kuuluvan päätöksen mukaista tapaamisoikeutta rajojen yli.

2 Elatusvaateet

Tämä erikseen Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmissä mainittu kysymys koskee, kuten edellinenkin, suoranaisesti kansalaisten jokapäiväistä elämää. Elatusvaateiden tehokkaan ja nopean perinnän varmistaminen onkin välttämätöntä lukuisten Euroopan kansalaisten hyvinvoinnille. Tämä ei kuitenkaan välttämättä edellytä erillisen oikeusvälineen antamista. Elatusvaateet kuuluvat jo Brysselin yleissopimuksen ja tulevan Bryssel I -asetuksen piiriin, mutta ajan mittaan elatusvaateilta olisi poistettava eksekvatuurimenettely, mikä tehostaisi elatusvelkojen käytettävissä olevia keinoja oikeuksiensa täytäntöönpanemiseksi.

3 Riidattomat saatavat

Yhteisön ensisijaisimpia toimia on oltava eksekvatuurimenettelyn poistaminen riidattomilta saatavilta.

Käsitteen ”riidattomat saatavat” sisältö täsmennetään ohjelman myötä laadittavien oikeusvälineiden rajoja määriteltäessä. Tällä hetkellä käsite koskee yleisesti tilanteita, joissa velkojalle, mikäli velallinen ei todistettavasti ole kiistänyt velkansa laatua tai suuruutta, myönnetään täytäntöönpanoperuste kyseistä velallista vastaan.

On jo sinänsä ristiriitaista, että eksekvatuurimenettely voi viivästyttää riidattomia saatavia koskevien päätösten täytäntöönpanoa. Siksi on perusteltua, että tämä ala on ensimmäisiä, joilta eksekvatuurimenettely poistetaan. Maksamatta olevat saatavat on liike-elämässä voitava periä nopeasti, ja tämä kysymys onkin jatkuvasti etusijalla talouspiireissä, joille sisämarkkinoiden moitteeton toiminta on tärkeää.

4 Vähäiset vaatimukset

Pikkuriitojen käsite, johon Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmissä viitataan, sisältää sellaisia merkitykseltään erilaisia tilanteita, joissa jäsenvaltiot noudattavat erilaisia menettelyjä. Tampereen päätelmissä tarkoitettujen, vähäisiä vaatimuksia koskevien rajat ylittävien oikeudenkäyntien yksinkertaistaminen ja nopeuttaminen helpottaisi päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa yhteisten erityisten menettelysääntöjen tai vähimmäisvaatimusten laatimisen ansiosta⁽¹⁾.

II VASTAVUOROISEN TUNNUSTAMISEN ASTEET

TILANNEKATSAUS

Vastavuoroisen tunnustamisen nykyinen laajuus

Voimassa oleviin oikeusvälineisiin toistaiseksi kuulumattomilla aloilla ulkomaisten tuomioistuimien päätösten tunnustamisessa ja täytäntöönpanossa noudatetaan pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädäntöä sekä alan voimassa olevia kahden- tai monenvälisiä kansainvälisiä sopimuksia.

Voimassa oleviin oikeusvälineisiin kuuluvilla aloilla on kahdenasteista tunnustamista.

Ensimmäisestä asteesta on edelleen kyse vuoden 1968 Brysselin yleissopimuksessa sekä Bryssel II -asetuksessa: tunnustaminen on automaattista, ellei asiaa ole riitautettu; tuomio julistetaan pyynnöstä täytäntöönpanokelpoiseksi (eksekvatuuri), mutta pyyntö on kuitenkin mahdollista hylätä jostain kyseisessä oikeusvälineessä tyhjentyvästi mainituista syistä. Kyse on siis yksinkertaisemmasta eksekvatuurimenettelystä kuin yleensä jäsenvaltioiden lainsäädännön soveltamisen perusteella.

Toisen asteen tunnustaminen tuli mahdolliseksi Brysselin ja Luganon yleissopimusten tarkistuksen myötä ja sitä sovelletaan vuoden 1968 Brysselin yleissopimuksen korvaavan Bryssel I -asetuksen hyväksymisen jälkeen: menettely, jolla tuomio todetaan täytäntöönpanokelpoiseksi, on tuntuvasti keveämpi. Päätös annetaan tiettyjen muodollisuuksien täytyttyä, ja toinen osapuoli voi riitauttaa sen vasta tämän jälkeen (ns. riitaasian asianosaisuuden kääntämismenettely). Tämä keveämpi eksekvatuurimenettely koskee kaikkia voimassa olevan, vuoden 1968 Brysselin yleissopimuksen mukaisia aloja sekä 29. toukokuuta 2000 annetun asetuksen mukaisia maksukyvyttömyysmenettelyjä.

⁽¹⁾ Komissio laatii vertailututkimuksen tältä alalta jäsenvaltioille osoitettavan kyselyn perusteella.

EHDOTUKSET

Vastavuoroisen tunnustamisen edistäminen

A VASTAVUOROISTA TUNNUSTAMISTA VÄLITTÖMÄSTI KOSKEVAT TOIMENPITEET

1 Voimassa oleviin oikeusvälineisiin kuulumattomat alat

On ensin asteittain pyrittävä Bryssel II -asetuksen mukaisesti nykyisin saavutettavilla olevaan tasoon ennen tulevan Bryssel I -asetuksen mukaista tai vielä korkeampaa tasoa. Joissain tapauksissa on kuitenkin mahdollista siirtyä välivaiheita suoraan laajempaan vastavuoroiseen tunnustamiseen.

2 Voimassa oleviin oikeusvälineisiin kuuluvat alat

Näillä aloilla on pyrittävä vielä pidemmälle kahdenlaisin toimin.

a) Ensivaiheen toimet: vähennetään edelleen välivaiheen toimenpiteitä ja tehostetaan tuomiovaltiossa tehtyjen päätösten oikeusvaikutuksia pyynnön vastaanottavassa valtiossa.

- i) Vähennetään perusteita, joiden nojalla voitaisiin kieltäytyä tunnustamasta tai panemasta täytäntöön ulkomaista päätöstä (esimerkiksi poistetaan yleistä oikeusjärjestystä koskeva "ordre public" -peruste ottaen huomioon minkälaisissa tapauksissa jäsenvaltioiden tuomioistuimet sitä nykyisin käyttävät).
- ii) Väliaikainen täytäntöönpano: päätös, jonka täytäntöönpanokelpoisuus todetaan pyynnön vastaanottavassa maassa, olisi sellaisenaan täytäntöönpanokelpoinen väliaikaisesti tai varauksellisesti siitä huolimatta, että siihen mahdollisesti oltaisiinkin hake-massa muutosta.

Tämä edellyttää Bryssel I -asetusesityksen 47 artiklan 3 kohdan muuttamista (Brysselin yleissopimuksen 39 artiklan ensimmäinen kohta).

- iii) Euroopan tason turvaamistoimilla mahdollistetaan se, että jäsenvaltiossa tehty päätös sallii turvaamistoi-miin ryhtymisen velallisen omaisuuden suhteen koko unionin alueella.

Tämä mahdollisuus, jota ei ole Bryssel I -asetusluon-noksessa, sallisi esimerkiksi velallistaan koskevan tuomion jossain jäsenvaltiossa hankkineen henkilön, olettaen, että velallinen kyseenalaistaa saatavien takaisnimaksun, jäädyttää kyseisen velallisen omaisuu-

den turvaamistoimena toisessa jäsenvaltiossa joutu-matta turvautumaan mihinkään lisämenettelyyn. Nämä toimenpiteet eivät mitenkään vaikuta siihen mahdollisuuteen, että kansallisessa lainsäädännössä tietyn tyyppinen omaisuus määritellään sellaiseksi, että sitä ei voida takavarikoida.

- iv) Takavarikoinnin parantaminen esimerkiksi pankki-talletusten takavarikon käyttönotolla Euroopassa: kun päätös on vahvistettu täytäntöönpanokelpoiseksi jäsenvaltiossa, jossa se on annettu, voitaisiin missä tahansa toisessa jäsenvaltiossa turvaamistoimena ta-kavarikoida pankissa olevia velallisen varoja ilman eksekvatuurimenettelyä ja ilman muita toimenpitei-tä. Päätöksestä tulisi täytäntöönpanokelpoinen aina-kin tuon toimenpiteen osalta maassa, jossa takava-rikko suoritetaan, ellei velallinen tätä kiistä.

b) Toisen vaiheen toimet: poistetaan välivaiheen toimenpiteet

Kun vastaanottavan valtion tuomioistuimelta poistetaan kokonaisuudessaan toimivalta tutkia ulkomaisen tuo-mioistuimen päätös, tuo jäsenvaltion asiakirja voi liikkua vapaasti Euroopan yhteisön alueella ja siihen suhtaudu-taan kussakin pyynnön vastaanottavassa valtiossa kuten siellä annettuun päätökseen.

Tietyillä aloilla eksekvatuurimenettelyä poistettaessa voi-taisiin ottaa käyttöön todellinen, yhteisössä vahvistetun yhtenäisen tai yhdenmukaistetun⁽¹⁾ erityismenettelyn tu-loksena saatu eurooppalainen täytäntöönpanoperuste.

B VASTAVUOROISEN TUNNUSTAMISEN LIITÄNNÄISTOIMEN-PITEET

1 Riita-asioiden oikeudenkäynnin tiettyjä näkökohtia koskevat vähimmäisvaatimukset

Joskus voi olla tarpeen ja suorastaan välttämätöntä sopia Euroopan tasolla tietyistä menettelysäännöistä, jotka olisivat yhteisiä vähimmäistakuita ja vahvistaisivat jäsenvaltioiden oi-keusjärjestelmien välistä luottamusta. Näillä takuilla voitaisiin varmistaa oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimusten ehdoton noudattaminen, mitä jo ihmisoikeuksien ja perusva-pauksien suojaamiseksi tehty eurooppalainen yleissopimuskin edellyttää.

⁽¹⁾ Kyseeseen voisi tulla joko asetuksessa vahvistettu yhtenäinen menettely tai direktiivin mukaisesti joka jäsenvaltiossa käyttöön otettava yhdenmukaistettu menettely.

Kunkin aiotun toimen kohdalla pohditaan näiden tiettyjen vähimmäistakuiden laatimista niiden käyttökelpoisuuden ja tehtävän selvittämiseksi. Joillain aloilla vähimmäistakuista sopiminen saattaisi olla lähtökohtana toivotulle edistymiselle, varsinkin suunniteltaessa eksekvatuurimenettelyn poistamista.

Jos vähimmäistakuista sopiminen vaikuttaa riittämättömältä, olisi pyrittävä yhdenmukaistamaan menettelyjä.

Jotta otettaisiin huomioon jäsenvaltioiden tunnustamat oikeuden peruseriaatteet, suositetaan erityisesti toimenpiteitä, joiden tavoitteena on vähimmäistakuiden laatiminen tai menettelyjen tietty yhdenmukaistaminen lasten huoltoa koskevien päätösten vastavuoroista tunnustamista koskevia päätöksiä varten (mukaan lukien tapaamisoikeutta koskevat päätökset). Siinä yhteydessä käsitellään erityisesti kysymyksiä, jotka liittyvät lapsen edun huomioon ottamiseen ja lapsen asemaan menettelyssä.

Jotta voitaisiin lisätä oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannon luottamuksellisuutta, tehokkuutta ja nopeutta, jotka ovat västikin jäsenvaltioiden oikeuslaitosten välisen luottamuksen perustekijöitä, ryhdytään yhdenmukaistamaan alan sääntöjä tai laaditaan vähimmäisvaatimukset.

Kun oikeudenkäynnin osapuolille annetaan mahdollisuus esittää perustelunsa kaikissa jäsenvaltioissa hyväksytyin edellytyksin, vahvistetaan kansalaisten luottamusta asianmukaiseen oikeudenkäyttöön, jolloin myös viranomaisasolla on helpompaa poistaa valvontamenettelyt.

Tässä kehityksessä otetaan asianmukaisesti huomioon tulokset, joita on jo saavutettu oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa 29. toukokuuta 2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1348/2000 tultua voimaan.

2 Päätösten täytäntöönpanoa edistävien toimien tehokkuus

Muina liitännäistoimenpiteinä olisi pyrittävä siihen, että jossain jäsenvaltiossa annettujen tuomioiden täytäntöönpanoa toisessa jäsenvaltiossa voitaisiin tehostaa.

Jotkin näistä toimista voisivat koskea erityisesti velallisten omaisuutta. Tuomioiden täytäntöönpano Euroopan unionissa voisi itse asiassa helpottaa, jos olisi mahdollista tietää tarkkaan velallisten taloudellinen tilanne. Olisikin syytä ryhtyä toimiin, jotta mahdollistettaisiin tarkkojen tietojen hankkiminen jäsenvaltioiden alueella olevan velallisen kaikesta omaisuudesta.

Tämäntyyppisiä toimia suunniteltaessa on otettava huomioon niiden mahdolliset vaikutukset tietosuojaan ja tiettyjen tietojen luottamuksellisuuteen siten, kuin niistä on säädetty jäsenvaltioiden kansallisissa lainsäädännöissä tai kansainvälisessä oikeudessa.

3 Siviilioikeudellisen yhteistyön parantaminen kokonaisuudessaan

Liitännäistoimenpiteisiin kuuluu myös siitä huolehtiminen, että vastavuoroisen tunnustamisen periaate toteutuu suotuisassa ilmapiirissä eli jäsenvaltioiden oikeusviranomaisten välisen yhteistyön tehostuessa.

Toimenpideohjelmaan onkin kuuluttava liitännäistoimenpiteenä Euroopan oikeudellisen verkoston toteuttaminen siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa⁽¹⁾.

Siihen on myös kuuluttava oikeusvälineen laatiminen jäsenvaltioiden tuomioistuinten yhteistyön tehostamiseksi todisteiden vastaanottamisessa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa⁽²⁾.

Toimenpideohjelman on samoin käsitettävä keinojen luominen oikeussuojan saatavuuden lisäämiseksi. Tässä yhteydessä otetaan huomioon komission vuoden 2000 helmikuussa esittämän maksutonta oikeudenkäyntiä koskevan vihreän kirjan jatkotoimet, jotta voidaan tehdä aloitteita oikeusapua koskevissa, rajat ylittävissä tapauksissa.

Olisi hyvin tärkeää huolehtia myös siitä, että kansalaiset olisivat paremmin selvillä vastavuoroisessa tunnustamisessa noudatettavista säännöistä⁽³⁾.

Lopuksi, vastavuoroista tunnustamista koskevan periaatteen käyttöön ottoa voitaisiin helpottaa lainvalintasääntöjen yhdenmukaistamisella.

III VAIHEET

MENETTELY

Yhteisössä vireillä oleville hankkeille on aina vaikeata asettaa määräaika, sillä liian lyhyet määräajat eivät ole realistisia ja liian pitkät taas turhauttavat jäsenvaltioita. Siksi onkin edettävä vaiheittain asettamatta tarkkoja aikarajoja mutta noudattaen kuitenkin seuraavia suuria linjoja:

- (1) Komissio teki 25. syyskuuta 2000 ehdotuksen Euroopan oikeudellisen verkoston perustamisesta siviili- ja kauppaoikeuden alalla.
- (2) Saksa on esittänyt ehdotuksen alan asetukseksi.
- (3) Euroopan oikeudellisen verkoston perustamista siviili- ja kauppaoikeuden alalla koskevassa komission ehdotuksessa säädetään yleisön tiedonsaannista.

1. Toimenpideohjelma pannaan täytäntöön heti kun on annettu Bryssel I -asetus, joka on keskeinen väline vastavuoroisen tunnustamisen alalla.
2. Ohjelmaan kuuluvat seuraavat neljä toiminta-alueita:
  - Bryssel I -asetukseen kuuluvat siviili- ja kauppa-oikeuden alat,
  - Bryssel II -asetukseen kuuluvat perheoikeuden alat sekä aviosuhteeseen perustumattomat perherakenteet,
  - aviovarallisuussuhteet ja avoparien eron varallisuus-oikeudelliset seuraukset,
  - testamentit ja perintöasiat.
3. Kullakin alalla määritetään välitavoitteet vaiheittaista etenemistä varten. Seuraavaan vaiheeseen ei voida siirtyä ennen edellisen saamista päätökseen ainakin keskeisiltä osiltaan (esimerkiksi neuvoston hyväksyntä jollekin oikeusvälineelle, vaikkei sitä käytännön syistä vielä olisikaan muodollisesti annettu). Tämä vaatimus ei saa estää nopeampaa etenemistä tietyillä aloilla.
4. Useita aloitteita voidaan tehdä samaan aikaan useilla aloilla.
5. Ohjelmassa mainittuihin liitännäistoimenpiteisiin voidaan tarvittaessa ryhtyä kaikilla aloilla ja ohjelman kaikissa vaiheissa.

EHDOTUKSET

A BRYSEL I -ASETUKSEEN JO KUULUVAT ALAT

1. vaihe

- Eurooppalainen täytäntöönpanoperuste riidattomille saaville.
- Vähäisiä vaatimuksia koskevien, rajat ylittäviä vaikutuksia omaavien riita-asioiden selvittämisen yksinkertaistaminen ja nopeuttaminen.
- Eksekvatuurimenettelyn poistaminen elatusvaateilta.

2. vaihe

Bryssel I -asetuksen tarkistus:

- tähänastisten tulosten huomioon ottaminen,
- eksekvatuurimenettelyn laajempi poistaminen,

- toimet pyynnön esittävässä valtiossa tehtyjen päätösten oikeusvaikutusten lisäämiseksi pyynnön vastaanottavassa valtiossa (väliaikainen täytäntöönpano ja turvaamistoimet, joihin kuuluu myös pankkitalletusten takavarikko).

3. vaihe

Eksekvatuurimenettelyn poistaminen Bryssel I -asetuksen käsitteiltä aloilta.

B PERHEOIKEUS (BRYSEL II JA AVIOSUHTEESEEN PERUSTUMATTOMAT PERHERAKENTEET)⁽¹⁾

1. vaihe

- Eksekvatuurimenettelyn poistaminen tapaamisoikeudesta tehdyiltä päätöksiltä⁽²⁾.
- Aviosuhteeseen perustumattomia perherakenteita koskeva oikeusväline: Bryssel II -asetuksen järjestelyiden soveltaminen. Kyseeseen voi tulla uusi oikeusväline tai Bryssel II -asetuksen tarkistaminen sen soveltamisalan laajentamiseksi.
- Aikaisemmin hyväksytyyn välineen tai hyväksytyjen välineiden soveltamisalan laajentaminen päätöksiin, joilla muutetaan avio- tai asumuseron yhteydessä määrättyjä lapsen huoltoa koskevia edellytyksiä.

2. vaihe

Kunkin aikaisemmin annetun välineen osalta:

- Bryssel I -asetuksen yksinkertaistettujen tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelyjen noudattaminen,
- toimet pyynnön esittävässä valtiossa tehtyjen päätösten oikeusvaikutusten lisäämiseksi pyynnön vastaanottavassa valtiossa (väliaikainen täytäntöönpano ja turvaamistoimet).

3. vaihe

Eksekvatuurimenettelyn poistaminen Bryssel II -asetukseen kuuluvilta aloilta ja aviosuhteeseen perustumattomilta perherakenteilta.

⁽¹⁾ Täsmennetään, että lasten huoltoa koskeviin päätöksiin liittyvien toimenpiteiden osalta (mukaan lukien tapaamisoikeutta koskevat päätökset) on otettava huomioon II B 1 kohdassa tarkoitettujen liitännäistoimenpiteiden, jotka koskevat lapsen edun huomioon ottamista ja lapsen asemaa menettelyssä.

⁽²⁾ Ranska on jo esittänyt aloitteen.

C AVIOVARALLISUUSUHTEIDEN PURKAMINEN JA AVOPARIEN ERON OMISTUSOIKEUDELLISET SEURAUKSET

1. vaihe

Laaditaan yksi tai useampia oikeusvälineitä tuomioistuinten toimivallasta, vastavuoroisesta tunnustamisesta ja päätösten täytäntöönpanosta asioissa, jotka koskevat aviovarallisuussuhteiden purkamista ja avoparien eron omistusoikeudellisia seurauksia. Sovelletaan Bryssel II -asetuksen järjestelyitä.

2. vaihe

Ensimmäisen vaiheen aikana laadittujen välineiden tarkistus:

- sovelletaan Bryssel I -asetuksen mukaisia yksinkertaistettuja tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelyjä,
- toimet pyynnön esittävässä valtiossa tehtyjen päätösten oikeusvaikutusten lisäämiseksi pyynnön vastaanottavassa valtiossa (väliaikainen täytäntöönpano ja turvaamistoimet).

3. vaihe

Eksekvatuurimenettelyn poistaminen laaditun välineen tai laadittujen välineiden käsittämiltä aloilta.

D TESTAMENTTI- JA PERINTÖASIA

1. vaihe

Oikeusvälineen laatiminen tuomioistuinten toimivallasta, vastavuoroisesta tunnustamisesta ja päätösten täytäntöönpanosta testamentti- ja perintöasioissa. Sovelletaan Bryssel II -asetuksen järjestelyitä.

2. vaihe

Ensimmäisen vaiheen aikana laaditun välineen tarkistus:

- sovelletaan Bryssel I -asetuksen mukaisia yksinkertaistettuja tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelyjä,
- toimet pyynnön esittävässä valtiossa tehtyjen päätösten oikeusvaikutusten lisäämiseksi pyynnön vastaanottavassa valtiossa (väliaikainen täytäntöönpano ja turvaamistoimet).

3. vaihe

Eksekvatuurimenettelyn poistaminen laaditun välineen käsittämiltä aloilta.

E LIITÄNNÄISTOIMENPITEET

On jo ehdotettu kahta toimenpidettä, jotka on hyväksyttävä heti ohjelman käynnistyttyä:

- Todisteiden vastaanottamista koskeva väline.
- Euroopan oikeudellinen verkosto siviili- ja kauppa-oikeuden alalla.

Lisäksi ohjelman kullakin alalla ja missä hyvänsä vaiheessa voidaan harkita seuraavia liitännäistoimenpiteitä:

- Riita-asioiden oikeudenkäynnin vähimmäissäännöt.
- Oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksianto koskevien sääntöjen tai vähimmäisvaatimusten yhdenmukaistaminen.
- Päätösten täytäntöönpanon helpottamistoimet, joiden avulla esimerkiksi voidaan määrittää velallisen koko omaisuus.
- Toimet oikeussuojan saatavuuden helpottamiseksi.
- Toimet yleisön tiedonsaannin helpottamiseksi.
- Lainvalintasääntöjen yhdenmukaistamistoimet.

OHJELMAN KÄYNNISTÄMINEN, SEURANTA JA PÄÄTÖKSEEN SAATTAMINEN

Ohjelman täytäntöönpano aloitetaan yhdellä tai useammalla alalla ensimmäisen vaiheen toimilla. Sitä jatketaan vaiheittain kuitenkin siten, että jollain alalla voidaan edetä muita nopeammin.

Viiden vuoden kuluttua ohjelman vahvistamisesta komissio esittää neuvostolle ja Euroopan parlamentille selvityksen sen täytäntöönpanosta. Komissio esittää neuvostolle ohjelman asianmukaisen täytäntöönpanon kannalta aiheellisiksi katsomansa suositukset ja mainitsee, millä aloilla sen mielestä toimintaa olisi erityisesti tehostettava.

Komission laatimassa seurantaraportissa voitaisiin myös esittää suosituksia ohjelmaan alun perin kuulumattomista toimista, joiden mukaan ottaminen on myöhemmin osoittautunut tarpeelliseksi.

Toimenpideohjelman loppuun saattamisen tuloksena on yleinen eksekvatuurimenettelyn poistaminen.

Alat	Bryssel I	Bryssel II ja aviosuhteeseen perustumattomat perherakenteet	Aviovarallisuussuhteet ja avoparien eron varallisuus-oikeudelliset seuraukset	Testamenti- ja perintöasiat	Liitännäistoimenpiteet
Toimet	1. vaihe: Eurooppalainen täytäntöönpanoperuste riidattomia saatavia varten Vähäisiä vaateita koskevat oikeudenkäynnit Eksekvatuurimenettelyn poistaminen elatussaatavilta	1. vaihe: Eksekvatuurimenettelyn poistaminen tapausoikeutta koskevilta päätöksiltä Aviosuhteeseen perustumattomia perherakenteita koskeva oikeusväline (erillinen väline tai tarkistettu Bryssel II) Hyväksytyt oikeusvälineet tai hyväksytyt oikeusvälineiden soveltamisalan laajentaminen päätöksiin, joilla muutetaan lasten huollon toteuttamista koskevia edellytyksiä, jotka on vahvistettu avioeron tai asumuseron yhteydessä tehdyissä päätöksissä	1. vaihe: Yhden tai useamman oikeusvälineen laatiminen vastavuoroisesta tunnustamisesta aviovarallisuussuhteiden ja avoparien eron varallisuus-oikeudellisten seurausten alalla: Bryssel II -asetuksen järjestelyiden soveltaminen	1. vaihe: Oikeusvälineen laatiminen vastavuoroisesta tunnustamisesta testamentti- ja perintöasioissa: Bryssel II -asetuksen järjestelyiden soveltaminen	Todisteiden vastaanottamista koskeva oikeusväline Euroopan oikeudellisen verkoston toiminnan aloittaminen siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa Riita-asioiden oikeudenkäynnin vähimmäisvaatimukset Oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiantoa koskevien sääntöjen tai vähimmäisvaatimusten yhdenmukaistaminen Päätösten täytäntöönpanon helpottamistoimet, joiden avulla esimerkiksi voidaan määrittää velallisen koko omaisuus Oikeussuojan saatavuuden edistäminen Yleisön tiedonsaannin helpottaminen Lainvalinnan yhdenmukaistamiseen liittyvät toimenpiteet
	2. vaihe: Bryssel I -asetuksen tarkistaminen: – tähänastisten tulosten huomioon ottaminen – eksekvatuurimenettelyn laajempi poistaminen – toimet pyynnön esittävässä valtiossa tehtyjen päätösten oikeusvaikutusten lisäämiseksi pyynnön vastaanottavassa valtiossa (väliaikainen täytäntöönpano ja turvaamistoimet, myös pankkitalustusten takavarikko)	2. vaihe: Kunkin aiemmin hyväksytyt välineet osalta: – sovelletaan Bryssel I -asetuksen yksinkertaistettu ja tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelyjä – toimet pyynnön esittävässä valtiossa tehtyjen päätösten oikeusvaikutusten lisäämiseksi pyynnön vastaanottavassa valtiossa (väliaikainen täytäntöönpano ja turvaamistoimet)	2. vaihe: Ensimmäisen vaiheen aikana laadittujen välineiden tarkistus: – sovelletaan Bryssel I -asetuksen yksinkertaistettuja tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelyjä – toimet pyynnön esittävässä valtiossa tehtyjen päätösten oikeusvaikutusten lisäämiseksi pyynnön vastaanottavassa valtiossa (väliaikainen täytäntöönpano ja turvaamistoimet)	2. vaihe: Ensimmäisen vaiheen aikana laaditun välineen tarkistus: – sovelletaan Bryssel I -asetuksen mukaisia yksinkertaistettuja tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelyjä – toimet pyynnön esittävässä valtiossa tehtyjen päätösten oikeusvaikutusten lisäämiseksi pyynnön vastaanottavassa valtiossa (väliaikainen täytäntöönpano ja turvaamistoimet)	
	3. vaihe: Eksekvatuurimenettelyn poistaminen kaikilta Bryssel I -asetuksen käsitteiltä aloilta	3. vaihe: Eksekvatuurimenettelyn poistaminen Bryssel II -asetukseen kuuluvilta aloilta ja aviosuhteeseen perustumattomilta perherakenteilta	3. vaihe: Eksekvatuurimenettelyn poistaminen laadittu välineen tai laadittujen välineiden käsitteiltä aloilta	3. vaihe: Eksekvatuurimenettelyn poistaminen laadittu välineen käsitteiltä aloilta	

Toimenpideohjelma rikosoikeudellisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemiseksi

(2001/C 12/02)

JOHDANTO

Cardiffin Eurooppa-neuvosto toi 15. ja 16. kesäkuuta 1998 esiin vastavuoroisen tunnustamisen käsitteen rikosasioissa.

Parhaista tavoista panna täytäntöön Amsterdamin sopimuksen määräykset vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamisesta 3. joulukuuta 1998 hyväksytyyn neuvoston ja komission toimintasuunnitelman 45 kohdan f alakohdassa määrätään, että kahden vuoden kuluessa perussopimuksen voimaantulosta aloitetaan neuvotteluprosessi, jonka päämääränä on helpottaa päätösten vastavuoroista tunnustamista ja tuomioiden täytäntöönpanoa rikosasioissa.

Ajatus otettiin uudelleen esille lokakuussa 1999 Tampereen Eurooppa-neuvostossa, jossa katsottiin, että vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen pitäisi olla unionin oikeudellisen yhteistyön peruskivi sekä yksityisoikeudellisissa että rikosasioissa (päätelmien kohdat 33–37). Eurooppa-neuvosto totesi nimenomaisesti, että periaatetta olisi sovellettava sekä tuomioihin että muihin oikeusviranomaisten tekemiin päätöksiin. Lisäksi se pyysi neuvostoa ja komissiota hyväksymään joulukuuhun 2000 mennessä toimenpideohjelman vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemiseksi (katso Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmät n:o 37).

Toimenpideohjelman toteuttaminen on liitetty Euroopan komission tulostaulukkoon, jonka avulla seurataan vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen edistymistä Euroopan unionissa.

Vastavuoroisen tunnustamisen avulla on voitava lisätä sekä jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä että henkilöiden oikeuksien suojaa ja edistää rikosentekijän sopeutumista yhteiskuntaan. Päätösten vastavuoroisen tunnustaminen toimii myös oikeusvarmuutta luovana tekijänä Euroopan unionissa, sillä se takaa, että yhdessä valtiossa annettua tuomiota ei aseteta kyseenalaiseksi toisessa jäsenvaltiossa.

Rikosoikeudellisten päätösten vastavuoroisen tunnustaminen edellyttää jäsenvaltioiden keskinäistä luottamusta toistensa rikosoikeuden järjestelmiin. Luottamuksen yhteisenä perustana on nimenomaan jäsenvaltioiden sitoutuminen vapauden, kansanvallan sekä ihmis- ja perusoikeuksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteisiin.

Joitain vastavuoroisen tunnustamisen muotoja sisältyy jo nykyisiin oikeudellisen yhteistyön välineisiin, jotka on hyväksytty eri foorumeilla ennen Maastrichtin sopimusta ja sen jälkeen Euroopan unionin puitteissa.

Lopullisten tuomioiden tunnustamista varten on laadittu useita välineitä: 28. toukokuuta 1970 tehty eurooppalainen yleissopimus rikosoikeudellisten tuomioiden kansainvälisestä pätevyydestä, poliittisen yhteistyön puitteissa 13. marraskuuta 1991 tehty Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden välinen yleissopimus ulkomaisten rikostuomioiden täytäntöönpanosta ja 17. kesäkuuta 1998 tehty Euroopan unionin yleissopimus ajokielloista.

Lisäksi 21. maaliskuuta 1983 tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen mukaisesti tuomittujen siirtämisen pääasiallisena tavoitteena on "edistää tuomittujen saattamista yhteiskuntakelpoisiksi" eli lähtökohta on humanitaarinen. Yleissopimuksen soveltaminen edellyttää väistämättä tuomiovaltiossa annetun tuomion tunnustamista täytäntöönpanovaltiossa.

Tuomion tunnustaminen merkitsee myös sitä, että se on otettava huomioon muissa valtioissa, toisin sanoen samoista teoista ei tuomita toistamiseen eikä lopullisia tuomioita aseteta kyseenalaisiksi. Tätä periaatetta koskeva Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden välinen yleissopimus *ne bis in idem* -periaatteen soveltamisesta allekirjoitettiin Brysselissä 25. toukokuuta 1987 eurooppalaisen poliittisen yhteistyön puitteissa. Myös 15. toukokuuta 1972 tehty oikeudenkäynnin siirtoa rikosasioissa koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus sisältää *ne bis in idem* -sääntöjä. Tätä periaatetta koskevia määräyksiä sisältyy myös 14. kesäkuuta 1985 tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta 19. kesäkuuta 1990 allekirjoitettuun yleissopimukseen.

Euroopan unionin yhteydessä on mainittava 26. heinäkuuta 1995 tehty yleissopimus Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta ja 26. toukokuuta 1997 tehty yleissopimus sellaisen lahjonnan, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, torjumisesta sekä 17. kesäkuuta 1998 tehty yleissopimus ajokielloista.

Toistaiseksi mikään näistä välineistä ei ole voimassa kaikkien jäsenvaltioiden välillä. Jäsenvaltioiden on ratifioitava mahdollisimman nopeasti välineet, jotka on hyväksytty tai jotka on määrä hyväksyä Euroopan unionin puitteissa. Muita välineitä varten, mukaan lukien Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden välinen yleissopimus ulkomaisten rikosoikeudellisten tuomioiden täytäntöönpanosta, joka tehtiin 13. marraskuuta 1991 poliittisen yhteistyön puitteissa, on samalla pyrittävä luomaan nykyaikaisempia järjestelyjä, joissa käytetään mahdollisimman paljon hyväksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan määräysten mukaisten välineiden velvoittavaa luonnetta ja joiden avulla voidaan muodostaa mahdollisimman kattava vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmä.

On todettava, että jäsenvaltioilla on useissa nykyisissä välineissä mahdollisuus valita joko tuomion täytäntöönpano tai sen muuntaminen.

Tuomion muuntamisen periaatetta on tarkasteltava sen arvioimiseksi, missä määrin se on sopusoinnussa Tampereen päätelmiin kirjatun vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen kanssa.

Kaikkia vastavuoroisen tunnustamisen puolia ei ole käsitelty kansainvälisellä tasolla, ei etenkin niitä kysymyksiä, jotka koskevat ennen tuomion antamista tehtäviä päätöksiä tai ulkomaisten rikostuomioiden huomioon ottamista, jotta tuomioistuimen päätöstä valmisteltaessa voitaisiin arvioida henkilön rikoshistoria ja se, onko kyseessä rikoksen uusiminen.

Vastavuoroisella tunnustamisella on siis eri muotoja. Siihen on pyrittävä rikosprosessin kaikissa vaiheissa eli ennen tuomion antamista, oikeudenkäynnin aikana ja sen jälkeen, mutta menettelytavat vaihtelevat päätöksen luonteen tai määrätyn rangaistuksen mukaan.

Vastavuoroisen tunnustamisen laajuus riippuu läheisesti tiettyjen toiminnan tehokkuutta säätelevien parametrien olemassaolosta ja sisällöstä kaikilla mainituilla aloilla. Parametrit on määritelty neuvostossa käydyissä keskusteluissa, erityisesti Yhdistyneen kuningaskunnan valtuuskunnan aloitteesta.

Parametrit ovat seuraavat:

- aiotun toimenpiteen soveltamisala, joka voi olla yleinen tai rajattu tiettyihin rikoksiin. Tiedyt vastavuoroisen tunnustamisen täytäntöönpanotoimet voidaan rajata törkeisiin rikoksiin,
- kaksoisrangaistavuuden vaatimus säilytetään tunnustamisen ehtona tai se poistetaan,
- kolmansien osapuolten, uhrien ja epäiltyjen oikeuksien turvaamisjärjestelyt,

- sellaisten yhteisten vähimmäisnormien määrittely, jotka ovat välttämättömiä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisen helpottamiseksi, esimerkiksi tuomioistuinten toimivallan alalla,
- päätöksen välitön tai välillinen täytäntöönpano ja mahdollisten vahvistamismenettelyjen määrittely ja laajuus,
- tunnustamisen epäämisperusteiden määrittely ja laajuus pyynnön vastaanottavan valtion suvereniteetin tai muiden olennaisten etujen perusteella tai laillisuussyistä,
- valtioiden vastuu, jos asiassa ei tehdä päätöstä, jos annetaan vapauttava tuomio tai jos epäilty vapautetaan syytteestä.

Eri parametrien huomioonottaminen voi vaihdella kyseessä olevan päätöksen ja sen mukaan, kuinka perusteellisesti vastavuoroisen tunnustamisen periaate rikosasioissa halutaan panna täytäntöön, ellei ole tarpeen toteuttaa autonomista toimenpidettä, joka mahdollistaa kyseisen parametrin soveltamisen kaikkiin toimenpiteisiin.

Kokonaisohjelmaksi laaditussa toimenpideohjelmissa käsitellään aloja, joilla jäsenvaltioiden olisi lähivuosina pyrittävä saamaan aikaan rikosoikeudellisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen Euroopan unionissa asteittain.

Ohjelmaa ei kuitenkaan ole tarkoitus pitää lopullisena, eikä sillä yksin saada aikaan rikosoikeudellisten päätösten täydellistä vastavuoroista tunnustamista, vaan se on nähtävä kunnianhimoisena, uutta luovana ja realistisena toimintatapana. Sen tarkoituksena on toimia tienavaajana ja esitellä kyseisillä aloilla noudatettava menettelytapa vahvistamatta kuitenkaan sitovasti ja lopullisesti tulevaa toimintaa koskevia menettelyjä. Jäsenvaltioiden ei myöskään pitäisi katsoa, että ohjelma vapauttaisi ne muilla foorumeilla hyväksytyjen, asiaa koskevien välineiden ratifioinnilta. Päällekkäisyyksiltä välttymiseksi olisi ohjelman mukaisesti toteutettavien toimien tarvittaessa perustuttava mahdollisuuksien mukaan nykyisissä välineissä oleviin ratkaisuihin.

Tätä ohjelmaa toteutettaessa yhteen välineeseen olisi koottava useita toimenpiteitä aina, kun se on aiheellista.

Ohjelman etenemistä arvioidaan jäsenvaltioiden kesken, ja sen toteutuminen merkitsee huomattavaa edistysaskelta.

Komissio toimitti 26. heinäkuuta 2000 neuvostolle ja Euroopan parlamentille lopullisten rikosoikeudellisten päätösten vastavuoroista tunnustamista koskevan tiedonannon.

Toimenpideohjelmissa on otettu huomioon komission tiedonanto sekä Marseillessa 28. ja 29. heinäkuuta 2000 pidetyssä oikeus- ja sisäasioiden ministerien epävirallisessa neuvostossa sovitut suuntaviivat.

TOIMENPIDEOHJELMA

1 TOISEN JÄSENVALTION TUOMIOISTUIMEN AIEMMIN TEKEMÄN LOPULLISEN RIKOSOIKEUDELLISEN PÄÄTÖKSEN HUOMIOON OTTAMINEN

1.1 **Ne bis in idem**

Tavoite: Lisätään oikeusvarmuutta unionissa varmistamalla, että yhdessä jäsenvaltiossa annettua lopullista rikosoikeudellista tuomiota ei aseteta kyseenalaiseksi toisessa jäsenvaltiossa. Tuomion on estettävä jo tutkitun teon tai menettelyn asettaminen uudelleen syytteeseen toisessa jäsenvaltiossa. Tämä tavoite toteutuu osittain Schengenin sopimusten soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54–57 artiklassa.

Tältä osin olisi tarkasteltava uudelleen yleissopimuksen 55 artiklan tarjoamia varaumamahdollisuuksia, varsinkin sitä, jossa jäsenvaltiolle annetaan mahdollisuus ilmoittaa, ettei *ne bis in idem* -periaate sido sitä, kun "toisen maan antaman tuomion pohjana olevat teot ovat tapahtuneet (...) osittain sen alueella".

Muiden päätösten kuten vapauttavien tuomioiden osalta olisi tutkittava, miten niihin voidaan soveltaa *ne bis in idem* -periaatetta, mahdollisesti tietyin varauksin.

Lopuksi voitaisiin myös käsitellä päätöksiä, jotka tehdään jossakin valtiossa rikosoikeudellisen sovittelun pohjalta.

Toimenpide 1: Tarkastellaan uudelleen Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54–57 artiklaa, jotka on otettu Brysselissä 25. toukokuuta 1987 allekirjoitetusta Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden välisestä *ne bis in idem* -periaatteen soveltamista koskevasta yleissopimuksesta, pitäen tavoitteena vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täysimääräistä soveltamista.

Tärkeysaste: 6.

1.2 Seuraamuksen yksilöiminen

Tavoite: Jäsenvaltion tuomioistuin pyrkii ottamaan huomioon toisessa jäsenvaltiossa julistetun tuomion rikoksenteikijän rikoshistorian arvioimiseksi ja tarvittavien johtopäätösten tekemiseksi asianomaiselle annettavan tuomion osalta.

Toimenpide 2: Hyväksytään yksi tai useampia välineitä, joilla vakiinnutetaan seuraava periaate: jäsenvaltion tuomioistuimen on voitava ottaa huomioon muissa jäsenvaltioissa annetut lopulliset rikostuomiot arvioidessaan rikoksenteikijän rikoshistoriaa, todetessaan uusimistapaukset ja määritellään soveltuvat rangaistukset ja toimeenpanomenettelyt.

Tärkeysaste: 4.

Koska periaatteen noudattaminen käytännössä edellyttää ulkomaisen tuomion tiedossaoloa, olisi toteutettava seuraavat toimenpiteet:

Toimenpide 3: Keskinäistä tiedonkulkua helpottamaan olisi otettava käyttöön vakiolomake aiempien tuomioiden pyytämistä varten, joka käännetään unionin eri kielille (parhaista tavoista panna täytäntöön Amsterdamin sopimuksen määräykset vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamisesta 3. joulukuuta 1998 hyväksytyyn toimintasuunnitelman 49 kohdan d alakohta) Schengenin elimissä laaditun mallin mukaisesti.

Tärkeysaste: 2.

Toimenpide 4: Tehdään toteutettavuustutkimus sen määrittämiseksi, miten parhaiten yksilönvapauksia ja tietosuojaa koskevat vaatimukset huomioon ottaen saadaan Euroopan unionin toimivaltaisten viranomaisien käyttöön tiedot henkilöistä, jotka on tuomittu rangaistukseen rikoksista. Tutkimuksessa olisi selvitettävä erityisesti, millaisista tuomioista tietoja olisi saatava, ja pohdittava, mikä seuraavista olisi paras menetelmä tietojen saamiseksi: a) kahdenvälisen tietojenvaihdon helpottaminen, b) kansallisten tiedostojen verkottaminen, c) todellisen eurooppalaisen keskustiedoston perustaminen.

Tärkeysaste: 2.

2 ENNEN TUOMION ANTAMISTA TEHTYJEN PÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

2.1 Todistusaineiston säilyttämistä ja omaisuuden hukkaamiskieltoa koskevat päätökset

2.1.1 *Todisteiden hankintaan liittyvät päätökset*

Tavoite: Mahdollistetaan todisteiden tutkittavaksi ottaminen, vältetään niiden katoaminen ja helpotetaan etsintöjä ja takavarikkoja koskevien päätösten täytäntöönpanoa, jotta varmistetaan todisteiden saaminen nopeasti rikosoikeudenkäynnissä (Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien 36 kohta). Olisi syytä pitää mielessä 15. toukokuuta 1972 tehdyn oikeudenkäynnin siirtoa rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen 26 artikla ja 6. marraskuuta 1990 tehdyn oikeudenkäynnin siirtoa rikosasioissa koskevan Rooman yleissopimuksen 8 artikla.

Toimenpide 5: Tutkitaan mahdollisuuksia

- tehdä keskinäistä oikeusapua koskevan vuoden 1959 eurooppalaisen yleissopimuksen 5 artiklassa, täydennettynä Schengenin sopimusten soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 51 ja 52 artiklalla, määrätyt varaukset ja selitykset jäsenvaltioiden kesken pätemättömiksi pakkokeinojen osalta, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan, rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesun ja talousrikollisuuden alalla,
- tehdä jäsenvaltioiden kesken pätemättömiksi oikeusavun epäämisyys, joista määrätään vuoden 1959 yleissopimuksen 2 artiklassa, täydennettynä Schengenin sopimusten soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 50 artiklalla.

Tärkeysaste: 1.

Toimenpide 6: Laaditaan väline todistusaineiston hukkaamiskieltoa koskevien päätösten tunnustamisesta, jotta toisen jäsenvaltion alueella olevien todisteiden hävittäminen voidaan estää.

Tärkeysaste: 1.

2.1.2 *Väliaikaiset toimenpiteet menetetyksi tuomitsemista tai uhreille palauttamista varten*

Tavoite: Sallitaan sellaisten päätösten tunnustaminen ja välitön täytäntöönpano, jotka koskevat omaisuuden hukkaamiskieltoon asettamista takavarikointia tai rikoksen uhreille palauttamista varten.

Toimenpide 7: Laaditaan väline omaisuuden hukkaamiskieltoa koskevien päätösten vastavuoroisesta tunnustamisesta. Sen olisi kiireellisissä tapauksissa sallittava omaisuuden väliaikainen jäädyttäminen käyttämättä keskinäisen oikeusavun menettelyjä ja vain panemalla täytäntöön toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama määräys.

Samaa välinettä voidaan käyttää toimenpiteen 6 ja toimenpiteen 7 toteuttamiseen.

Tärkeysaste: 1.

2.2 Henkilöitä koskevat päätökset

2.2.1 *Pidätysmääräykset*

Tavoite: Helpotetaan syytteen asettamista varten annettujen pidätysmääräysten täytäntöönpanoa. Tässä yhteydessä on syytä pitää mielessä uuden vuosituhaten alkua koskevan Euroopan unionin strategian suositus 28, jonka mukaan olisi pohdittava mahdollisuutta luoda pitkällä aikavälillä Euroopan yhtenäisen oikeudellinen alue rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista varten.

Toimenpide 8: Tutkitaan keinoja perustaa ainakin Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 29 artiklassa esitettyjen vakavampien rikosten osalta luovuttamista koskeva järjestelmä, joka perustuisi siihen, että pyynnön esittäneen oikeusviranomaisen pidätysmääräys tunnustetaan ja pannaan välittömästi täytäntöön. Tässä järjestelmässä olisi määritettävä erityisesti edellytykset, joiden täytyessä pyynnön vastaanottaneet toimivaltaiset viranomaiset voisivat pitää pidätysmääräystä riittävänä perusteena henkilön luovuttamiselle, yhtenäisen oikeudellisen alueen luomiseksi luovuttamisen alalla.

Tärkeysaste: 2.

2.2.2 *Valvontatoimet, joissa vapautta ei riistetä*

Tavoite: Varmistetaan yhteistyö tapauksissa, joissa henkilöllä on velvoitteita tai häntä valvotaan tuomioistuINVALVONNAN puitteissa ennen tuomion langettamista.

Toimenpide 9: Laaditaan luettelo asiaankuuluvista toimenpiteistä, valvontamenetelmistä sen varmistamiseksi, että toimenpiteiden kohteena olevat henkilöt noudattavat niitä, sekä niiden noudattamatta jättämistä koskevista seuraamuksista.

Tärkeysaste: 3.

Toimenpide 10: Luettelon perusteella harkitaan sellaisen välineen hyväksymistä, jonka nojalla voidaan tunnustaa ja panna välittömästi täytäntöön ne valvonta-, seuranta- tai turvaamistoimenpiteet, jotka oikeusviranomaisen on määrännyt ennen tuomion antamista pääasiasta. Välineen tulisi koskea kaikkia niitä, jotka on asetettu syyteeseen jossakin jäsenvaltiossa ja jotka saattavat oleskella jossain muussa jäsenvaltiossa. Siinä olisi määrättävä toimenpiteiden valvonnasta ja seuraamuksista, joita toimenpiteiden noudattamatta jättämisellä on.

Tärkeysaste: 5.

2.3 *Syytteen nostamista muissa jäsenvaltioissa koskevien päätösten huomioon ottaminen*

Tavoite: Kansainvälisen rikollisuuden kehittyminen on huomattavasti lisännyt niiden tapausten määrää, joissa useilla jäsenvaltioilla on toimivalta nostaa syyte ja tuomita samoista teoista tai niihin liittyvistä teoista oman prosessioikeutensa mukaisesti. Sen vuoksi unionissa olisi pyrittävä ratkaisemaan tilanteet, joissa usean eri jäsenvaltion tuomioistuimet katsovat olevansa toimivaltaisia, ja välttämään mahdollisuuksien mukaan päällekkäiset syytteet. Tätä varten olisi tehtävä toteutettavuustutkimus siitä, onko mahdollista luoda keskusrekisteri, jonka avulla vältettäisiin syytteet, jotka hylättäisiin *ne bis in idem* -periaatteen nojalla, ja joka tarjoaisi myös hyödyllistä tietoa samaa henkilöä koskevista rikostutkinnoista.

Toimenpide 11: Kehitetään väline, joka mahdollistaa oikeudenkäynnin siirron rikosasioissa muihin jäsenvaltioihin, ja edistetään tässä tarkoituksessa jäsenvaltioiden välistä koordinoitua ottaen huomioon Eurojust-yksikön toimivalta alalla, sillä yksi sen tehtävistä on "kansallisten syyttäväviranomaisten keskinäisen koordinoinnin edistäminen" (Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien 46 kohta). Koordinoinnin helpottamiseksi voitaisiin määritellä toimivallan määrittelyä helpottavia vaatimuksia ottaen huomioon muun muassa Strasbourgissa 15. toukokuuta 1972 allekirjoitetun oikeudenkäynnin siirtoa rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen 8 artiklassa tarkoitettujen oikeudenkäyntien siirrot.

Tärkeysaste: 4.

Toimenpide 12: Tehdään toteutettavuustutkimus sen määrittelemiseksi, miten parhaiten yksilönvapauksia ja tietosuojaa koskevat vaatimukset huomioon ottaen saadaan Euroopan unionin toimivaltaisten viranomaisten käyttöön tiedot jonkin henkilön osalta käynnissä olevista tutkimuksista tai nostetuista syytteistä. Tutkimuksessa olisi käsiteltävä erityisesti mahdollisesti kyseeseen tulevia rikkomuksia ja sitä, missä vaiheessa oikeudenkäyntiä kyseiset tiedot olisi hankittava. Siinä olisi pohdittava, mikä seuraavista olisi paras menetelmä tietojen saamiseksi: a) kahdenvälisen tietojenvaihdon helpottaminen; b) kansallisten tiedostojen verkottaminen; c) todellisen eurooppalaisen keskustiedoston perustaminen.

Tärkeysaste: 2.

3 RANGAISTUSTUOMIOT

3.1 Vankeusrangaistukset

3.1.1 Jäsenvaltion kansalaiselle toisessa jäsenvaltiossa langetetun lopullisen tuomion tunnustaminen ja välitön täytäntöönpaneminen siinä tapauksessa, että sellainen valtio, joka on ilmoittanut, ettei se luovuta kansalaisiaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta 27. syyskuuta 1996 tehdyn yleissopimuksen 7 artiklan 2 kohdan nojalla, kieltäytyy luovuttamisesta perustamallaan siksä, että on kysymys sen kansalaisesta.

Tavoite: Jos käy ilmi, että jäsenvaltio ei voi peruuttaa periaatetta, jonka mukaisesti se ei luovuta omia kansalaisiaan, varmistetaan, että tuomio, jonka nojalla luovuttamista pyydetään, pannaan kyseisen jäsenvaltion alueella täytäntöön.

Toimenpide 13: Hyväksytään lisäasiakirja rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta 27. syyskuuta 1996 tehtyyn Euroopan unionin yleissopimukseen ja rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta 13. joulukuuta 1957 tehtyyn eurooppalaiseen yleissopimukseen. Ulkomaisten rikosoikeudellisten tuomioiden täytäntöönpanosta Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden kesken 13. marraskuuta 1991 tehdyn yleissopimuksen 3 b artiklassa määrätään vain täytäntöönpanon "vapaaehtoisesta" siirtämisestä. Laadittavassa asiakirjassa voitaisiin tällaisessa tapauksessa määritellä uusi periaate, jonka mukaan henkilö on joko luovutettava tai pantava tuomio täytäntöön. Välineessä olisi pohdittava tuomion täytäntöönpanon konkreettisia menettelytapoja, kuten täytäntöönpanon jatkamista tai tuomion muuntamista.

Tärkeysaste: 3.

Tavoite: On tarkasteltava kansainvälisiä oikeusvälineitä, jotka käsittelevät vapausrangaistuksen langettavia lopullisia tuomioita, ja arvioitava, onko täydellinen vastavuoroinen tunnustaminen mahdollista niiden perusteella.

Toimenpide 14: Arvioidaan, missä määrin voidaan nykyaikaisempien menettelyjen avulla päästä vapausrangaistuksen langettavien lopullisten tuomioiden täydelliseen vastavuoroiseen tunnustamiseen.

Tärkeysaste: 3.

3.1.2 Lopullisen tuomion langettamisen jälkeen oikeusviranomaisia pakoilevien henkilöiden siirtäminen

Tavoite: Menettelyjen yksinkertaistaminen siinä tapauksessa, että lopullisesti tuomittu pakoilee tuomion täytäntöönpanoa (Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien 35 kohta).

Toimenpide 15: Hyväksytään väline muodollisen luovuttamismenettelyn poistamisesta, minkä ansiosta henkilö, joka yrittää pakoilla oikeusviranomaisia lopullisen tuomion antamisen jälkeen, voidaan siirtää tuomion antaneeseen valtioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklaa noudattaen. Olisi harkittava, milloin tuomion täytäntöönpanon jatkaminen voitaisiin korvata siirtomenettelyllä. Tämä väline, jolla luodaan periaate, jonka mukaan tuomittu on joko siirrettävä tai tuomion täytäntöönpanoa jatkettava, koskee varsinkin pakoilevia tuomittuja.

Tärkeysaste: 3.

3.1.4 Tuomittujen siirtäminen heidän yhteiskuntaan sopeutumisensa edistämiseksi

Tavoite: Mahdollistetaan se, että jäsenvaltion asukkaat kärsivät rangaistuksensa asuinvaltiossaan. Tältä osin on pidettävä mielessä 25. toukokuuta 1987 tehdyn tuomittujen siirtämistä koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen soveltamisesta Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden välillä tehdyn sopimuksen 2 artikla.

Toimenpide 16: Lisäasiakirjan hyväksyminen tuomittujen siirtämisestä 21. maaliskuuta 1983 tehtyyn eurooppalaiseen yleissopimukseen sen soveltamisalan laajentamiseksi kyseisten valtioiden kansalaisista niiden asukkaisiin.

Tärkeysaste: 4.

3.2 Sakkorangaistukset

Tavoite: Luonnolliselle tai oikeushenkilölle toisessa jäsenvaltiossa määrättyjen sakkojen periminen jäsenvaltiossa. On syytä pitää mielessä Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden välillä ulkomaisten rikosoikeudellisten tuomioiden täytäntöönpanosta 13. marraskuuta 1991 tehdyn yleissopimuksen asiaa koskevat määräykset.

Toimenpide 17: Olisi omaksuttava koko unionin tasolla Schengenin toimielimien puitteissa laadittu erityinen sopimus yhteistyöstä tieliikenne rikkomusten käsittelyssä sekä niihin liittyvien sakkorangaistusten täytäntöönpanossa, jonka Schengenin toimeenpaneva komitea hyväksyi 28. huhtikuuta 1999 tekemällään päätöksellä. Sopimuksesta, joka kuuluu Schengenin säännösten muodostaviin päätöksiin, olisi annettava Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan 2 kohdan perusteella neuvoston säädös, jolla luodaan uusi oikeudellinen väline, jossa toistetaan sopimuksen aineellisen oikeuden määräykset.

Tärkeysaste: 1.

Toimenpide 18: Olisi laadittava väline, jolla varmistetaan sellaisten lopullisten sakkojen periminen tuomitun asuinvaltiossa, jotka toinen jäsenvaltio on määrännyt luonnolliselle tai oikeushenkilölle. Välineessä voitaisiin määrätä rikoksista määrättyjen sakkojen perimisestä tai mahdollisesti yksinkertaistettua validointia koskevasta menettelystä. Siihen olisi mahdollisuuksien mukaan sisällyttävä myös määräykset maksujen laiminlyöntitapauksissa noudatettavasta menettelystä. Tässä yhteydessä on otettava huomioon se, että kysymys oikeushenkilöiden vastuusta nähdään eri tavoin Euroopan unionin eri jäsenvaltioissa.

Tärkeysaste: 2.

3.3 Menetetyksi tuomitseminen

Tavoite: Parannetaan sellaisen, menetetyksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanoa, joka on tehty toisessa jäsenvaltiossa, erityisesti rikoksen uhrille palauttamista varten, ottaen huomioon rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskeva, 8. marraskuuta 1990 tehty eurooppalainen yleissopimus.

Toimenpide 19: Tutkitaan

- erityisesti, ovatko kaikki vuoden 1990 yleissopimuksen 18 artiklassa mainitut syyt, joiden perusteella menetetyksi tuomitsemisesta voidaan kieltäytyä, vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisia,

- miten yhteisön toimivaltaa rajaamatta tehostetaan toisessa jäsenvaltiossa uhrin etujen suojelemiseksi tehdyn päätöksen tunnustamista ja välitöntä täytäntöönpanoa, kun tällainen päätös sisältyy rikostuomiota koskevaan päätökseen.

Tärkeysaste: 2.

3.4 Oikeuksien menettäminen ja muut seuraamukset

Tavoite: Oikeuden menettämistä koskevien tuomioiden vaikutusten asteittainen laajentaminen koko Euroopan unionin alueelle. Tiettyjen seuraamusten Euroopan laajuinen tehokkuus edellyttää niiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koko unionin alueella. Olisi myös otettava huomioon järjestäytyntä rikollisuutta käsittelevän vuoden 1997 toimintasuunnitelman suositus 7, jossa jäsenvaltioita kehoitetaan sulkemaan järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä rikoksia tehneet henkilöt jäsenvaltioiden ja yhteisön tarjouskilpailujen ulkopuolelle ja estämään heitä saamasta tukia tai virallisia lupia. Euroopan unionin strategiaan uuden vuosituhatosen alkaessa kuuluvassa suosituksessa 2 toistetaan sama ajatus.

Toimenpide 20: Laaditaan luettelo tuomion yhteydessä tai sen johdosta luonnolliselle tai oikeushenkilölle määrättyistä oikeudenmenetyksistä, kielloista ja rajoituksista, jotka ovat kaikille jäsenvaltioille yhteisiä.

Tärkeysaste: 2.

Toimenpide 21: Tehdään toteutettavuustutkimus sen määrittelemiseksi, miten parhaiten yksilönvapauksia ja tietosuojaa koskevat vaatimukset huomioon ottaen saadaan Euroopan unionin toimivaltaisten viranomaisten käyttöön tiedot jossakin jäsenvaltiossa määrättyistä oikeudenmenetys-, kiello- ja rajoitustoimenpiteistä. Tutkimuksessa olisi selvitettävä, mikä seuraavista olisi paras menetelmä tietojen saamiseksi: a) kahdenvälisen tietojenvaihdon helpottaminen; b) kansallisten tiedostojen verkottaminen; c) todellisen eurooppalaisen keskustiedoston perustaminen.

Tärkeysaste: 2.

Toimenpide 22: Laaditaan yksi tai useampia välineitä, jonka/joiden avulla tällä tavoin luetteloidut oikeudenmenetykset voidaan saattaa voimaan tuomitun asuinvaltiossa ja saattaa jotkin niistä koskemaan koko unionin aluetta ainakin tiettyjen rikos- ja oikeudenmenetystyyppien osalta. Tässä yhteydessä olisi myös käsiteltävä kysymystä yhdessä jäsenvaltiossa langetetun maahantulokiellon laajentamisesta koskemaan koko unionin aluetta.

Tärkeysaste: 5.

4 RANGAISTUKSEN JÄLKEISEEN SEURANTAAN LIITTYVÄT PÄÄTÖKSET

Tavoite: Yhteistyön varmistaminen niiden henkilöiden osalta, joilla on erityisesti koetusajaksi lykättyyn tuomioon tai ehdonalaiseen vapauteen liittyviä velvoitteita tai joihin kohdistetaan näihin liittyviä valvontatai avustustoimenpiteitä.

Toimenpide 23: Pyritään tehostamaan ehdolliseen rangaistukseen tuomittujen tai ehdonalaisesti vapautettujen valvonnasta 30. marraskuuta 1964 allekirjoitetun eurooppalaisen yleissopimuksen soveltamista. Erityisesti olisi selvitettävä, missä määrin tietyt täytäntöönpanoa koskevat varaukset tai täytäntöönpanosta kieltäytymisen perusteet voitaisiin tehdä pätämättömiksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä, tarvittaessa jonkin erityisvälineen avulla.

Tärkeysaste: 6.

5 KESKINÄINEN ARVIOINTI

Tavoite: Säädetään rikosasioissa annettujen tuomioiden tunnustamista koskevasta keskinäisestä arviointijärjestelmästä, jonka avulla voidaan mitata jäsenvaltioiden edistymistä suunniteltujen toimenpiteiden täytäntöönpanossa.

Toimenpide 24: Kirjataan keskinäisen arvioinnin periaate välineeseen, jonka mallina on 5. joulukuuta 1997 hyväksytty yhteinen toiminta järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvien kansainvälisten sitoumusten kansallisen tason soveltamista ja täytäntöönpanoa koskevan arviointijärjestelmän perustamisesta. Tähän liittyen asiakirjassa "Järjestäytyneen rikollisuuden ehkäiseminen ja valvonta: Euroopan unionin strategia uuden vuosituhanen alkaessa" olevassa suosituksessa 8 neuvostoa kehoitetaan pohtimaan sitä, pitäisikö nykyistä keskinäistä arviointijärjestelyä täydentää, jotta sitä voitaisiin käyttää yksittäisten alojen arvioimiseen.

Tärkeysaste: katso suositus nro 8.

TOIMENPIDEOHJELMAN TOTEUTTAMINEN

On vaikeaa vahvistaa tarkkoja määräaikoja Euroopan unionissa toteutettaville toimenpiteille, koska liian tiukat määräajat ovat täysin teoreettisia, ja jos määräpäivä on liian kaukana tulevaisuudessa, jäsenvaltiot eivät ryhdy toimiin.

Näin ollen päätettiin määrittää painopistealueet, joiden yhteydessä on joka tapauksessa tarkasteltava sekä toimielinten ja jäsenvaltioiden voimavaroja että muita paraikaa käynnissä olevia hankkeita.

Painopistealueita määritettäessä on otettu huomioon seuraavat parametrit:

- Tätä suunnitelmaa laadittaessa joitakin toimenpiteitä on jo ehdotettu tietyissä aloitteissa. Ne on tästä syystä asetettu tärkeysjärjestyksessä ensimmäisiksi.
- Jotkin toimenpiteet on jo määritelty ensisijaisiksi joko Tampereen päätelmissä tai sen jälkeen pidetyissä neuvoston istunnoissa.
- Jotkin toimenpiteet ovat toteutettavuustutkimuksia, jotka voitaisiin ehkä antaa jonkin muun tahon tehtäväksi, jolloin asiasta ei aiheutuisi neuvostolle liian suurta rasitetta. Ne on tarkoitus toteuttaa melko kiireellisesti, ja tässä voitaisiin hyödyntää yhteisön talousarviosta rahoitettuja alan ohjelmia.
- Lopuksi otettiin huomioon ennakoitavissa olevat myönteiset vaikutukset perustamissopimusten mukaisten tavoitteiden toteuttamiseen.

Kun otetaan huomioon Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien merkitys vastavuoroisen tunnustamisen alalla, on toivottavaa, että tasojen 1 ja 2 toimenpiteiden toteuttamisessa edistytään huomattavasti vuoden 2002 loppuun mennessä. Ehdotetaan, että neuvosto tarkastelee siihen mennessä saavutettua edistystä.

A: TAULUKKO TOIMIEN TÄRKEYSJÄRJESTYKSESTÄ

Nro	Toimenpiteen kuvaus	Kohta, johon viitataan	Tärkeysaste
5	Tarkastellaan mahdollisuuksia tehdä keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan vuoden 1959 yleissopimuksen 5 artiklassa määrättyt varaukset ja selitykset jäsenvaltioiden kesken pätemättömiksi pakkokeinojen osalta	2.1	1
6	Laaditaan oikeusväline todistusaineiston hukkaamiskieltoa koskevien päätösten tunnustamisesta (ks. toimenpide 7)	2.1.1	1
7	Laaditaan oikeusväline omaisuuden hukkaamiskiellosta (ks. toimenpide 6)	2.1.2	1
17	Hyväksytään oikeusväline tieliikenne rikkomuksiin liittyvistä sakkorangaistuksista	3.2	1
3	Laaditaan vakiolomake aiempien tuomioiden pyytämistä varten	1.2	2
4	Toteutettavuustutkimus tietojen vaihtamisesta jollekulle jossakin Euroopan unionin jäsenvaltiossa annettua tuomiota	1.2	2
8	Tutkitaan keinoja luoda luovuttamista koskeva järjestelmä, joka perustuisi pidätysmääräyksen tunnustamiseen ja välittömään täytäntöönpanoon	2.2.1	2
12	Toteutettavuustutkimus parhaasta tavasta vaihtaa tietoja Euroopan unionin jäsenvaltioissa nostetuista syytteistä tai käynnissä olevista tutkimuksista	2.3	2
18	Laaditaan oikeusväline sakkojen perimisestä	3.2	2
19	Tutkitaan vuoden 1990 yleissopimuksen 18 artiklan mukaisia epämissyitä	3.3	2
20	Laaditaan luettelo jäsenvaltioille yhteisistä oikeuden menettämistä koskevista toimenpiteistä	3.4	2
22	Laaditaan yksi tai useampia oikeusvälineitä, joiden nojalla oikeuden menettämistä koskevat tuomiot voidaan saattaa voimaan koko unionin alueella	3.4	2
9	Luettelo ennen tuomion langettamista toteutettavista valvontatoimista, joissa vapautta ei riistetä	2.2.2	3
13	Laaditaan oikeusväline, jolla otetaan käyttöön periaate, jonka mukaan henkilö on joko luovutettava tai tuomio on pantava täytäntöön	3.1.1	3
14	Arvioidaan, tarvitaanko nykyaikaisempia menettelyjä vapausrangaistuksen langettavien lopullisten tuomioiden vastavuoroista tunnustamista varten	3.1.1	3
15	Laaditaan oikeusväline, jolla otetaan käyttöön periaate, jonka mukaan tuomittu henkilö, joka pakoilee viranomaisia, on joko siirrettävä tai tuomio on pantava täytäntöön	3.1.2	3
2	Otetaan käyttöön periaate, jonka mukaan toisessa jäsenvaltiossa annettu tuomio voidaan ottaa huomioon kansallista tuomiota annettaessa	1.2	4
11	Laaditaan oikeusväline, jolla voidaan ratkaista jäsenvaltioiden väliset toimivalta-kiistat	2.3	4
16	Tuomittujen siirtämisen ulottaminen jäsenvaltion asukkaisiin	3.1.4	4
10	Laaditaan oikeusväline ennen tuomion langettamista määrättyjen toimenpiteiden tunnustamisesta ja välittömästä täytäntöönpanosta	2.2.2	5

Nro	Toimenpiteen kuvaus	Kohta, johon viitataan	Tärkeysaste
21	Toteutettavuustutkimus parhaasta tavasta tunnustaa toimenpiteessä 20 tarkoitettua toimenpiteitä ja soveltaa niitä jäsenvaltioiden alueella	3.4	5
1	Schengenin sopimusten soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54–57 artiklan uudelleentarkastelu (<i>ne bis in idem</i> -periaate)	1.1	6
23	Hyväksytään oikeusväline, jolla tehostetaan rangaistuksen jälkeisen seurannan yhteydessä tehtyjen päätösten vastavuoroista tunnustamista	4	6
24	Perustetaan arviointijärjestelmä	5	Ks. suositus nro 8

B: TAULUKKO TOIMENPITEISTÄ NIIDEN ESITTELYJÄRJESTYKSESSÄ

Nro	Toimenpiteen kuvaus	Kohta, johon viitataan	Tärkeysaste
1	Schengenin sopimusten soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54–57 artiklan uudelleentarkastelu (<i>ne bis in idem</i> -periaate)	1.1	6
2	Otetaan käyttöön periaate, jonka mukaan toisessa jäsenvaltiossa annettu tuomio voidaan ottaa huomioon kansallista tuomiota annettaessa	1.2	4
3	Laaditaan vakiolomake, jolla pyydetään tiedot aiemmista tuomioista	1.2	2
4	Toteutettavuustutkimus tietojen vaihtamisesta jollekulle jossakin Euroopan unionin jäsenvaltiossa annetusta tuomiosta	1.2	2
5	Tarkastellaan mahdollisuuksia tehdä keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan vuoden 1959 yleissopimuksen 5 artiklassa määrättyt varaukset ja selitykset pätemättömiksi jäsenvaltioiden kesken pakkokeinojen osalta	2.1	1
6	Laaditaan oikeusväline todistusaineiston hukkaamiskieltoa koskevien päätösten tunnustamisesta (ks. toimenpide 7)	2.1.1	1
7	Laaditaan oikeusväline omaisuuden hukkaamiskiellosta (ks. toimenpide 6)	2.1.2	1
8	Tutkitaan keinoja perustaa pidätysmääräyksen tunnustamiseen ja välittömään täytäntöönpanoon perustuva luovuttamisjärjestelmä	2.2.1	2
9	Luettelo ennen tuomion langettamista toteutettavista valvontatoimista, joissa vapautta ei riistetä	2.2.2	3
10	Laaditaan oikeusväline ennen tuomion langettamista määrättyjen toimenpiteiden tunnustamisesta ja välittömästä täytäntöönpanosta	2.2.2	5
11	Laaditaan oikeusväline, jolla voidaan ratkaista jäsenvaltioiden väliset toimivalta-kiistat	2.3	4
12	Toteutettavuustutkimus parhaasta tavasta vaihtaa tietoja Euroopan unionin jäsenvaltioissa nostetuista syyteistä tai käynnissä olevista tutkimuksista	2.3	2
13	Laaditaan oikeusväline, jolla otetaan käyttöön periaate, jonka mukaan henkilö on joko luovutettava tai tuomio on pantava täytäntöön	3.1.1	3
14	Arvioidaan, tarvitaanko nykyaikaisempia menettelyjä vapausrangaistuksen langettavien lopullisten tuomioiden vastavuoroista tunnustamista varten	3.1.1	3

Nro	Toimenpiteen kuvaus	Kohta, johon viitataan	Tärkeysaste
15	Laaditaan oikeusväline, jolla otetaan käyttöön periaate, jonka mukaan tuomittu henkilö, joka pakoilee viranomaisia, on joko siirrettävä tai tuomio on pantava täytäntöön	3.1.2	3
16	Tuomittujen siirtämisen ulottaminen jäsenvaltion asukkaisiin	3.1.4	4
17	Hyväksytään oikeusväline tieliikenne rikkomuksiin liittyvistä sakkorangaistuksista	3.2	1
18	Laaditaan oikeusväline sakkojen perimisestä	3.2	2
19	Vuoden 1990 yleissopimuksen 18 artiklan epämissyiden tarkastelu	3.3	2
20	Laaditaan luettelo jäsenvaltioiden yhteisistä oikeuden menettämistä koskevista toimenpiteistä	3.4	2
21	Toteutettavuustutkimus parhaasta tavasta tunnustaa toimenpiteessä 20 tarkoitettujen toimenpiteet ja soveltaa niitä jäsenvaltioiden alueella	3.4	5
22	Laaditaan yksi tai useampia oikeusvälineitä, joiden nojalla oikeuden menettämistä koskevat tuomiot voidaan saattaa voimaan koko unionin alueella	3.4	2
23	Hyväksytään oikeusväline, jolla tehostetaan rangaistuksen jälkeisen seurannan yhteydessä tehtyjen päätösten vastavuoroista tunnustamista	4	6
24	Perustetaan arviointijärjestelmä	5	Ks. suositus nro 8